

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vsah vrst je plačati po ceniku od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Ne cepimo svojih energij!

Težki časi nam narekujejo, da skrajno ekonomsko izrabljamo svoje sile, bodisi moralne ali materialne. In vendar opazimo, da gre ponekod stremenje še vedno ravno narobe.

V današnji številki prinašamo dvojico poročil, kar potrjuje našo trditve. Menimo namreč napovedani občni zbor Slovenske Šolske Maticice in poročilo o občnem zboru Pedagoške centrale v Mariboru.

Oboje društev ima iste cilje in iste naloge, z razliko, da se eno omejuje zgolj na mariborsko oblast, drugo pa vzdržuje Slovence kot celoto in iz tega vidika rešuje svojo pedagoško kulturno misijo. Ze v tem leži bolna kal, mimo katere ne moremo iti, da je ne bi vsaj ugotovili.

Pokojni ravnatelj Schreiner je začrtal Slovenski Šolski Matici obsežen program in prepričani smo, ako bi Slovenska Šolska Matica v polnem obsegu izvajala svojo nalogo, se nikdar ne bi pojavila potreba drugega pedagoškega društva v Sloveniji. Fakt je, da imamo danes dvojico pedagoških organizacij, ki se po pravilih in po programu krijejo.

Za nas je važno samo to, da se obe društvi naslanjata na našo organizacijo ter iz nje črpata moralno in materialno zaslobo za svoj obstoj in delovanje. In iz tega ozira moramo izpregovoriti, ker nam težki časi narekujejo, da moramo skrajno ekonomično izrabljati svoje moralne in materialne sile.

Organizacija daje obema svoje časopisje na razpolago, obe se naslanjata na naša društva in črpata svoje materialne dohodke iz našega članstva; Slovenska Šolska Matica v obliki prostovoljnega pristopa poedinih članov, Pedagoška centrala v obliki korporativnega pristopa celotnih društev. Obe društvi imata v svojem programu izobrazbo članstva, obe prirejanje tečajev, obe knjižnico za članstvo itd., itd. Slovenska Šolska Matica izdaja publikacije, Pedagoška centrala napoveduje njih izdajo. Odsek za nadaljevalno šolstvo pov. UJU se z največjo vneto, sistematičnostjo in z vsi resnostjo udejstvuje na tem polju, Pedagoška centrala napoveduje isto.

Ali imamo res toliko delavcev, da nimajo vsi prostora pri enem društvu za udejstvovanje? Ali nas je res toliko, da ne more eno društvo zadovoljiti potrebam po izobrazbi, po publikacijah itd.? Ali smo res tako močni, da lahko žrtvujemo svoje materialne in moralne sile, denar, čas, delo itd. na obe strani? Ali je idejna razlika — morda — obeh društev tako kontrarna, da je nepremostljivo skupno delovanje in enotno delo na tem polju?

Tako se mora vprašati vsak resen organizator in tako se povprašuje tudi članstvo.

Prepričani smo, da bomo komaj zbrali ljudi za odbor Slovenske Šolske Maticice. Ena izdaja publikacij bo morala trpeti, ali bo hiral oboje. Članstvo bo težko moralno, še manj pa materialno vztrajalo na obe strani. O kakšni specialni idejni borbi in nepremostljivosti skupnega dela ni govora, dokler Slovenska Šolska Matica ni odbila sodelovanja kake struje, ki bi se hotela udeležiti v njenem okvirju in po njenem programu in pravilih.

Zelja vsega učiteljstva je, da se posveti z vso vneto šolskim, pedagoškim in vzgojstvenim problemom, da se šolskoreformno delo prične v večjem stilu izvajati ter da dobi učiteljstvo močno žarišče za to delo. Posebno sedaj je to želja učiteljstva, ko vsak dan v večji meri čuti, da se prosvetna uprava vedno bolj oddaljuje od čistih stremenj pravega vzgojstva, to toliko bolj, kolikor v višji meri se pogreza v formalizem in partizanstvo ter s teh vidikov rešuje ta vprašanja. Ni pa še zatonil tudi ideal skupnega dela vseh kategorij učiteljstva in če dosledno prezira uprava to načelo, ga instinktivno vedno bolj čuti učiteljstvo in mu sledi ter ga hoče udeležiti ravno v pedagoških organizacijah.

Naša pedagoška organizacija, pa naj bo »matica« ali »centrala«, naj tvori vez med učitelstvom vseh kategorij, tako da jo bodo lahko smatrali vse kategorije za upravičeno razpravljati o problemih vzgojstva in šolstva od najnižjega do najvišjega ter podajati avtoritativno mišljenje o tozadevnih vprašanjih s stališča slovenskega šolstva in vzgojstva, v kolikor ne spadajo vprašanja v področje stanovskih organizacij. V tem pravcu mora iti smer razvoja in reorganizacije te korporacije. Kar je Srbijancem Glavni Prosvetni Svet, to naj bo nam naša pedagoška Matica.

Zato mora biti privatna iniciativa močna, ne smemo cepiti svojih sil in jih ne trošiti na dve strani, najmanj pa se smemo pri skupnih kulturnih vprašanjih deliti po provincijalnih mejah in v tem slediti prosvetni upravi.

Učiteljstvo želi slediti modernim izkustvom, želi posvetiti vse svoje sile šoli in prosveti iz vidika in interesov naroda in državljanov — interes stvari in stanu pa zahteva, da z ozirom na še vedno majhne naše razmere,

DR. FRANJO ČIBEJ:

Problem Slovenske Šolske Maticice.

Po treh letih se za letošnjo Veliko noč (na velikonočno sredo, 4. aprila) vrši zopet občni zbor Slov. Šolske Maticice, ki ima dvojni namen: podati sliko o Maticinem delovanju v zadnjih letih, obenem pa tudi določiti program in delokrog za bližnjo bodočnost. Ob tej priliki si dovoljujem podati nekaj misli.

SSM je v našem kulturnem, zlasti pa pedagoškem življenju vršila važno poslanstvo, četudi moramo priznati, da opazamo sedaj neki

zastoj v delovanju te naše kulturne ustanove.

Vzroke za njeno tedanjo disorientiranost je treba pač iskati največ v dejstvu, da so se naše kulturne prilike v zadnjih desetih letih skoraj do tal spremenile. Nujno je, da se tudi SSM postavi na nove fundamente, če hoče uspešno vršiti nalogo, ki ji po vsem bistvu gre.

Prevrat nam je prinesel lastno državo in s tem tudi veliko nalogo, da si ustvarimo svoje lastno vzgojstvo. Navezani smo sami nase; od naše sposobnosti, teoretične in praktične, bo zavisno, kakšna bo v bodoče naša šola, vzgoja in izobrazba učiteljstva, sploh naša pedagoška kultura.

Zadnja leta so prinesla na pedagoškem področju bistveno novih stvari.

Mislimo tu na važne praktične poskuse, preurediti vzgojne forme, mislimo na nove probleme, ki jih prinaša naše socialno in gospodarsko izvljenje in ki jih drugod v veliki meri že upoštevajo v praksi. Mislimo dalje zlasti na napredek, ki ga je napravila zadnja leta pedagoška teorija, ki je res šele zadnji čas postala znanstvena panoga z lastnim delokrogom in obrodila obilico sadov, predvsem pa na napredek v psihološkem, sociološkem in kulturnofilozofičnega pojmovanja vzgoje in vzgojstva.

In še ena točka je, ki je slovenske kulturne razmere bistveno spremenila: to je ustanovitev naše lastne univerze. Odkar imamo Slovenci lastno univerzo, je opaziti v vsem našem duhovnem življenju velik napredek in dviganje. Do vojne in prevrata je bilo bore malo slovenskih publikacij, ki so bile na višku sodobnega znanstva; v vsej naši dotedanji publicistici se pozna neki diletanstizem, velika naivnost in nekritičnost. Skratka, manjkalo nam je nivoja, povsod, zlasti na pedagoškem področju. Če vzamemo danes v roke knjige prejšnjih desetletij, se človek čisto z nasmehom obrne od nezrelosti in neznanstvenosti tozadevnih publikacij.

Našteta dejstva zahtevajo nujno preureditev in reorganizacijo Slovenske Šolske Maticice.

SSM se mora prilagoditi novim kulturno-socialnim razmeram, novi znanstveni pedagogiki, začrtati si mora za prihodnja leta točen delovni program, teoretični in praktični. Stopiti mora v tesen stik z našo najvišjo kulturno ustanovo — univerzo in

izbrati mora nov odbor, ki bo te naloge gibčno in točno izvrševal.

V tem pogledu bi hotel podati nekaj praktičnih smernic.

Reviščina našega knjižnega trga nam ne dopušča, da bi po nepotrebnem trafil energije, da bi poljubni zalozniki pedagoške publikacije. Naše ostale kulturne ustanove so si kolikor toliko porazdelile delokrog. Slovenska Matica ima za več let izdelan točen program, prav tako Tiskovna zadruga, Leonova družba, Mohorjeva družba itd. In Slov. Šolska Matica naj prevzame vse, kar spada v pedagogiko v najširšem pomenu besede, filozofijo in sociologijo — za kar ima možnosti s svojo »prirodno ped. knjižnico«, poleg tega bi izdajala po subskripciji ali tudi popolnoma prosto druge znanstvene in poljudno znanstvene spise pedagoške in filozofične vsebine. Zlasti pa mora SSM poskrbeti za moderne učbenike iz pedagogike, ki jih nimamo prav nobenega, a jih naša učiteljska nujno potrebujejo.

Glavni namen SSM je gojitev pedagogike, teoretične in praktične.

Potrebno se mi zdi, da si napravimo tozadevno točen program

za več let naprej. Izbrati bo treba odbor, ki bo obem nalogam kos. Z ozirom na znanstveno pedagogiko si moramo biti na jasnem, da mora biti tu izključen vsak diletanstizem in mladostni entuziazem, vse nezrelo in nekritično eksperimentiranje s šolo in z učenci ter samoljubno in tendenciozno izrabljanje

da ne cepimo svojih energij.

Nečemo ovirati dela, a višja sila — interes stvari in stanu — zahteva, da se voditelji na obeh straneh ozirajo na želje učiteljstva.

vzgojstva. Pedagogika se je v zadnjem času dokopala do resnih in trdnih temeljev, zato danes ni dopustno več delo šušmarjev in nestrokovnjakov. Tudi SSM mora prinašati spise, ki bodo imeli »nivo«, to se pravi: ki bodo ustrezali sedanjim znanstveni pedagogiki. Vedeti treba, da ni vse, kar se danes izdaja za »moderno pedagogiko«, čisto zlato.

»Prirodna pedagoška knjižnica«

bi lahko prinesla vsako leto vsaj eno dobro knjigo. V desetih letih bomo Slovenci lahko imeli deset dobrih pedagoških teoretičnih knjig. V tej zbirki naj bi prišle na vrsto sledeče knjige: normalna psihologija (problemi moderne psihologije); mladinoslovje (dušeslovje, antropologija, sociologija otroka in mladostnika); pedagoška psihologija (psihologija učenja, vzgoje, izobrazbe, vzgojnih sredstev in institucij itd.); sociologija vzgojstva; psihoanaliza; duh in zmisel učiteljskega poklica; naloge, možnosti in meje na področju vzgojstva; problematska ženska izobrazba; zgodovina pedagoških idej; pregled inozemskega vzgojstva.

Poleg poljudno-znanstvenih mora SSM poskrbeti

tudi za knjige s praktično vsebino.

V odbor morajo poleg teoretikov priti izkušeni praktiki, ki bodo poskrbeli za didaktiko, katera bo odgovarjala današnjemu času. Zdi se mi, da gre tu za dve važni točki. Z ene strani potrebuje didaktičnih spisov o telesni, seksualni, jezikovni, socialno-etični, religiozni, državljanski, narodnostni, znanstveni, umetniški delovni, poklicni vzgoji ter vzgoji za gospodinjstvo in materinstvo. Na drugi strani pa nam treba takih knjig iz rok izkušenih praktikov, ki bi bile osnovane po principu: »Tako sem jaz delal ter prišel do istinitih uspehov.« Takih knjig nam danes povsem nedostaja, a bi brez dvoma veliko zalegle.

Kako naj bi se organiziralo ostalo delovanje SSM, izobrazba članov, poučni tečaji, snovanje in organizacija knjižnic itd., o tem naj razpravljajo drugi.

Občni zbor Pedagoške centrale v Mariboru.

Dne 4. marca t. l. predpoldne se je vršil redni občni zbor, prvič v razširjeni obliki; prisotni so namreč bili tudi že delegati posameznih učiteljskih društev UJU. Dolejš je prijavila svoj pristop sledeča društva: slovenjgraško, vransko, celjsko, šentlensko, šoštanjsko, mariborsko, Maribor-okolica, mursko-soboško, ormoško, šmarsko, konjiško, marenberško, mežiško, kozjansko, ljutomersko, meščansko-šolsko za Mariborsko oblast. Med udeleženci je bilo tudi učiteljstvo iz Ljubljanske oblasti ter delgata UJU, gg. Hreččak in Pahor.

1. Poročilo odbora: Tajniško poročilo je izkazovalo 5 sej in 7 sestankov; razven tega je priredila P. C. Pestalozzijev večer in dnevni razgovor o delovni šoli, v zvezi z razstavo. P. C. je pošiljala članke strokovnim listom, zlasti »Popotniku«. Glavno delo P. C. je bilo to leto, da je pripravila pristop učiteljstva iz vse Mariborske oblasti in izvedla prilagoditev prejšnjega »Krožka« novim, obširnejšim zahtevam.

Blagajniško poročilo izkazuje 4480 Din dohodkov in 11.645'50 Din izdatkov; diferenco so krili prihranki iz prejšnjega leta. Dohodke tvorijo: podpora Posojilnice v Narodnem domu 1500 Din, članarina od učiteljstva v mestu in bližnji okolici 1460 Din, članarina učit. dr. Šoštanj 486 Din, članarina učit. dr. Celje 720 Din, razni 31 Din; obresti 283 Din. Izdatke tvorijo: knjige in revije 5855'50 Din, podpora delegatu za ped. konferenco v Locarnu 3000 Din, tiskanje »Seznamov« 1500 Din, prireditve in poslovni stroški skupno 1290 Din. — Blagajnik ugotavlja, da je tvorila članarina tekom obstoja »Krožka« najsigurnejši dohodek, četudi ne posebno izdaten; podpore so vedno jako varirale. Za nemoteno delovanje P. C. je zato potrebno, da pristopi po možnosti vse učiteljstvo Mariborske oblasti kot člani; žrtev je za posameznika izredno majhna, ugodnosti jo lahko daleč nadkompensirajo, P. C. pa bi se s tem zasigural stalen in izdaten vir. Poziva navzoče, da delujejo za pristop onega učiteljstva, ki še ni pristopilo.

Knjižničarjevo poročilo: Lani izposojenih 237 knjig (predani 147), vrnjenih 157

knjig; izposojevalcev je bilo 70 (predani 37). Novih knjig se je nabavilo 114, tako da je znašalo skupno število knjig koncem leta 553. Poučna je statistika izposojenih knjig: didaktičnih se je izposodilo 81, pedagoških 31, psiholoških 28, filozofskih 12, šolsko-pedagoških 23, revij 25.

2. Izprememba pravil: Ker je razvoj prerasel prejšnja pravila, so se ista morala prilagoditi novim okoliščinam. Zlasti je važna sprememba, da se raztegne delokrog P. C. tudi na Ljubljansko oblast; to so predlagali udeleženci Ljubljanske oblasti. Nova pravila se bodo dala razmnožiti in se dopolnjejo posameznim učiteljskim društvom.

3. Volitev: Na podlagi spremenjenih pravil se je izvolil nov, razširjen odbor: predsednik dr. Zgeč, podpredsednik Rodč, tajnik Osterc, blagajnik Klemenčič, knjižničar Habermann, odborniki: obl. nadz. v pok. Senkovič, nadz. Tomažič, Juvančičeva, Mlinaričeva, Rozbaud, Vranc; preglednika Alt in Puhr.

4. Predsednik dr. Zgeč je nato orisal smernice Centralinega delovanja, ki jih je občni zbor z odobravanjem sprejel. Te smernice objavi prihodnja številka »Popotnika«.

Popoldne se je vršila seja širjega odbora, v prisotnosti obeh delegatov UJU. Razpravljalo se je o podrobnem programu P. C. in s tem v zvezi o razmerju do UJU.

Idejno plat programa tvori dr. Zgečev osnutek. Ker pa vsebuje isti maksimalne zahteve, se je razmotrivalo, da bi ne kazalo programa začasno reducirati na mero, ki bi bila takoj izvedljiva. Dejstvo je namreč, da se mnog učitelj ne loti dela v smislu nove vzgoje zato, ker stavi ista za sedanjost — prehodno — dobo prevelike zahteve. Vendar pa se je odbor slednjič zedinil na rešitev, da se akceptira in objavi »Program« takoj sedaj v polnem obsegu; edino tako namreč lahko postane celotna ideja nove vzgoje razumljiva in pokaže učitelju jasn cilj. Posameznemu učitelju je seveda pripušeno, da to idejo realizira pri svojem delu, v kolikor dopuščajo trenutne razmere in — njegova volja in spretnost.

Glede praktične plati programa se je zlasti povdarila potreba, da se sedanja knjižnica znatno razširi; že sedaj se je pokazala kot premajhna. Dobra knjiga je izvrsten pripomoček k preorientaciji. Sklene se, da se v to svrhu naprosi za podporo Oblastni šolski odbor Mariborske oblasti in vsa tri večja mesta: Maribor, Celje, Ptuj. Glede oblike podrobnega dela sta zahtevala delegata UJU, da se P. C. poslužuje obstoječih izobraževalnih krožkov, ker bi sicer organizacija morala nasprotovati. Toda delo, ki ga hoče vnesti P. C. med učiteljstvo, je svoje narave; obstoja v tem, da se učitelj mirno, nemoteno vglablja v ideologijo nove vzgoje in jo v svojem delokrogu skuša praktično izvajati. Obvezno razpravljanje in debatanje po krožkih, brez praktičnih izkustev na novi podlagi, je brezplodno. P. C. mora imeti torej neposredne stike z vsakim posameznim, vmesne instance bi samo zavirale delo. Če se strne nekaj »iskajočih« posameznikov v ožji krožek v svrhu medsebojne izmenjave misli, medsebojne hospitacije, torej iz spontanih razlogov, brez vseh obveznosti, je pa to lahko jako plodovito. Gotovo bo v posameznih slučajih P. C. jako dobrodošla pomoč izobraževalnih krožkov ali sploh učiteljskih organizacij, a dela ne more principijelno navezati nanje. Vsled navedene izjave delegatov je torej ostalo razmerje med UJU in P. C. nekoliko nejasno; želeli pa bi bilo v interesu obeh, da se razčisti. — Razširjeno delovanje bo zahtevalo, da P. C. izdaje svoje publikacije; za sedaj je pripravljen rokopis g. Doberskega. Izdala bo v kratkem tudi izpopolnjeno »popisnico«. Bil je stavljen predlog, da prevzame P. C. Slov. Šolsko Maticico; vendar se stvar ni dozorela in za sedaj to izpade iz programa. Za pospešen razvoj šolstva je potrebno ustanavljanje »poskusnih« šol; P. C. bo to vprašanje pospeševala in skrbela, da se seznanji nekaj članov s poskusnimi šolami v inozemstvu, da se jim tako olajša oživotvorenje pri nas. Sploh bo P. C. gojila najtesnejše stike z inozemstvom.

Slučajnosti: Na vabilo ljubljanskega Podmladka Rdečega križa (g. ravn. Novak), da P. C. sodeluje pri počitniškem tečaju, se sklene, da se P. C. odzove. V letošnjih počitnicah se vrši v St. Martinu pri Gradcu tečaj za nadaljevalno šolstvo s posebnim ozikom na vzgojno stran; tudi tega se udeleži nekaj članov P. C., če bodo dopuščale gmotne razmere.

Tajnik.

NOTE

za petje, klavir, violino i. t. d. za šolo in dom

Za naročilo zadošča dopisnica. (Og. učitelji poseben popust.)

dobavlja po najnižji ceni „MATICNA KNJIGARNA“ LJUBLJANA